

دانشکده بهداشت
قالب نگارش طرح درس ترمی

عنوان درس: اصول اپیدمیولوژی مخاطبان: کارشناسی ناپیوسته بهداشت محیط

تعداد واحد: 2 واحد نظری مدرس: دکتر غلامرضا عبدلی

زمان ارائه درس: شنبه 4-2 (طول ترم)

نیمسال: نیمسال اول سال تحصیلی 99-00

دروس پیش نیاز: ندارد

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با اصول و روشهای اپیدمیولوژی در طراحی و تفسیر مطالعات پزشکی

شرح درس: در این درس دانشجویان ضمن آشنایی با مفاهیم اپیدمیولوژی با مفاهیم سلامت و بیماری از دیدگاه اپیدمیولوژی، انواع میزانهای ابتلا، خام و اختصاصی، غربالگری، بررسی روابط علیتی و تجزیه و تحلیل اطلاعات و تفسیر نتایج در مطالعات اپیدمیولوژیک آشنا خواهند شد.

اهداف کلی جلسات: (جهت هر جلسه یک هدف)

- 1- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و کاربرد علم اپیدمیولوژی و گذار اپیدمیولوژیک
- 2- آشنایی دانشجویان با اهداف و مدل های اپیدمیولوژی
- 3- آشنایی دانشجویان با سیر طبیعی بیماری و سطوح پیشگیری
- 4- آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری وقوع بیماری
- 5- آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری مرگ و میر
- 6- آشنایی با نظام مراقبت از بیماریها و گزارش دهی و ارتباط آن با اپیدمیولوژی
- 7- آشنایی دانشجویان با غربالگری
- 8- آشنایی دانشجویان با آزمون های تشخیصی و خصوصیات آنها
- 9- آشنایی دانشجویان با مفاهیم ارتباط آماری و علیت
- 10- آشنایی دانشجویان با طراحی مطالعات پایه در اپیدمیولوژی تحلیلی
- 11- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مقطعی
- 12- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات کوهورت
- 13- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مورد-شاهدی
- 14- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مداخله ای
- 15- آشنایی دانشجویان با اندازه گیری ارتباط
- 16- آشنایی دانشجویان با انواع خطاها و مخدوش کننده و اثر متقابل
- 17- آشنایی دانشجویان با نقش اپیدمیولوژی در برنامه ریزی و ارزشیابی خدمات

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

جلسه اول

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با مفاهیم و کاربرد اپیدمیولوژی و گذار اپیدمیولوژیک

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-1 اپیدمیولوژی را تعریف نماید و موارد استفاده و کاربرد علم اپیدمیولوژی را بیان کند.
- 1-2 اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر را شرح دهد.
- 1-3 اپیدمیولوژی بیماریهای غیر واگیر را شرح دهد.
- 1-4 گذار اپیدمیولوژیک و مفاهیم نوپدید و باز پدید را همراه با مثال شرح دهد

جلسه دوم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اهداف و مدل های اپیدمیولوژی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد :

- 2-1 اهداف اپیدمیولوژی را بیان کند.
- 2-2 اپیدمی، پاندمی، اسپورادیک و اندمیک را شرح دهد.
- 2-3 مدل مثلث اپیدمیولوژی، مدل چرخ و مدل شبکه علیت را توضیح دهد.
- 2-4 عواملی را که به نحوی در بروز و شیوع بیماریها موثر است را توضیح دهد.

جلسه سوم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با سیر طبیعی بیماری و سطوح پیشگیری

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد :

- 3-1 تغییرات در شدت بیماریها را همراه با مثال شرح دهد.
- 3-2 مراحل مختلف بیماری را توضیح دهد.
- 3-3 سطوح مختلف پیشگیری را همراه با مثال توضیح دهد.
- 3-4 راهبردهای توصیه شده برای پیشگیری اولیه بیماریها را شرح دهد.

جلسه چهارم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری وقوع بیماری

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد :

- 4-1 انواع کسرها در اپیدمیولوژی را نام ببرد.
- 4-2 شاخص های مختلف اندازه گیری وقوع بیماری را نام ببرد.
- 4-3 شاخص های مختلف اندازه گیری وقوع بیماری را محاسبه و تفسیر نماید.

جلسه پنجم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری مرگ و میر

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-5 شاخص های مختلف اندازه گیری مرگ و میر را نام ببرد.
- 2-5 شاخص های مختلف اندازه گیری مرگ و میر را محاسبه و تفسیر نماید.

جلسه ششم

هدف کلی: آشنایی با نظام مراقبت از بیماریها و گزارش دهی و ارتباط آن با اپیدمیولوژی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-6 اهداف مراقبت از بیماریها را بیان کند.
- 2-6 گزارش دهی بیماریها را یاد بگیرد.
- 3-6 ارتباط نظام مراقبت از بیماریها را با اپیدمیولوژی بداند.

جلسه هفتم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با غربالگری

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-7 غربالگری را تعریف کند و هدف آن را بیان نماید.
- 2-7 خصوصیات غربالگری را شرح دهد.
- 3-7 انواع غربالگری را توضیح دهد.
- 4-7 شرایط شروع یک غربالگری را شرح دهد.
- 5-7 اهداف غربالگری را بیان کند.

جلسه هشتم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با آزمون های تشخیصی و خصوصیات آنها

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-8 حساسیت و ویژگی را تعریف کند.
- 2-8 با استفاده از فرمول حساسیت و ویژگی را با مثال محاسبه نماید.
- 3-8 ارزش اخباری مثبت و منفی را تعریف کند.
- 4-8 ارزش اخباری مثبت و منفی را با مثال محاسبه نماید.
- 5-8 رابطه بین شیوع و ارزش اخباری را با فرمول بیان کند.
- 6-8 قابلیت اطمینان (Reliability) و اعتبار (Validity) را توضیح دهد و رابطه بین اعتبار و قابلیت اطمینان را شرح دهد.

جلسه نهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با مفاهیم ارتباط آماری و علیت

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-9 رابطه آماری و علیت را توصیف کند.
- 2-9 معیارهای سنتی اثبات رابطه علیتی (معیارهای Hill) را نام ببرد.
- 3-9 دانشجو با مفاهیم مدرن استنباط علیتی آشنا شود.

جلسه دهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با طراحی مطالعات پایه در اپیدمیولوژی تحلیلی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-10 انواع مطالعات اپیدمیولوژیک را نام ببرد.
- 2-10 اثر سن را همراه با مثال در مطالعات اپیدمیولوژیک شرح دهد.
- 3-10 اثر همگروهی و دوره را همراه با مثال توضیح دهد.
- 4-10 مطالعه اکولوژیک را همراه با مثال شرح داده و متغیرهای قابل اندازه گیری در این مطالعه را توضیح دهد.
- 5-10 مغالطه بوم شناختی را شرح دهد.

جلسه یازدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مقطعی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-11 مطالعه مقطعی همراه با مثال را توضیح دهد.
- 2-11 مراحل مختلف مطالعه مقطعی را توضیح دهد.
- 3-11 مزایا و معایب مطالعه مقطعی را بیان کند.
- 4-11 شیوه های جمع آوری در این مطالعه را نام ببرد.

جلسه دوازدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات کوهورت

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-12 اصول طراحی مطالعه کوهورت را توضیح دهد.
- 2-12 انواع مطالعه کوهورت را نام ببرد.
- 3-12 مزایا و معایب مطالعه کوهورت را توضیح دهد.
- 4-12 تجزیه و تحلیل نتایج در مطالعه کوهورت را توضیح دهد.
- 5-12 منابع خطا در مطالعات کوهورت را توضیح دهد.

جلسه سیزدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مورد- شاهدهی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-13 اصول طراحی مطالعه مورد- شاهدهی را توضیح دهد.
- 2-13 انواع مطالعه مورد- شاهدهی را توضیح دهد.
- 3-13 مزایا و معایب مطالعه مورد-شاهدهی را بیان کند.
- 4-13 همسانسازی در مطالعه مورد- شاهدهی را توضیح داده و انواع آن را بیان کند.
- 5-13 تجزیه و تحلیل نتایج در مطالعه مورد- شاهدهی را توضیح دهد.
- 6-13 منابع خطا در مطالعات مورد-شاهدهی را توضیح دهد.

جلسه چهاردهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مداخله ای

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-14 اصول طراحی مطالعات مداخله ای را شرح دهد.
- 2-14 انواع مطالعات تجربی یا مداخله ای را توضیح دهد.
- 3-14 مراحل یا فازهای کارآزمایی بالینی را شرح دهد.
- 4-14 سوگیری های ممکن در مطالعات مداخله ای را شرح دهد.
- 5-14 طرح های اصلی مطالعات مداخله ای را توضیح دهد.
- 6-14 کارآیی یا اثر بخشی را توضیح دهد و فرمول آن را بیان کند.
- 7-14 تعداد لازم برای درمان را شرح دهد و فرمول آن را بیان کند.
- 8-14 علت کورسازی و انواع آن را شرح دهد.
- 9-14 تخصیص تصادفی و انواع آن را توضیح دهد.

جلسه یازدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با اندازه گیری ارتباط

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 1-15 روش های اندازه گیری ارتباط را توضیح دهد.
- 2-15 نسبت خطر با نسبت شانس را مقایسه نماید.
- 3-15 خطر قابل انتساب مواجهه را همراه با مثال توضیح دهد.
- 4-15 خطر قابل انتساب جامعه را همراه با مثال توضیح دهد.

جلسه شانزدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با انواع خطاها و مخدوش کننده و اثر متقابل

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 16-1 خطای تصادفی را همراه با مثال توضیح دهد.
- 16-2 خطای سیستماتیک را همراه با مثال شرح دهد.
- 16-3 سوگیری انتخاب را شرح دهد.
- 16-4 سوگیری اطلاعات را توضیح دهد.
- 16-5 خطای طبقه بندی افتراقی را شرح دهد.
- 16-6 خطای طبقه بندی غیر افتراقی را شرح دهد.
- 16-7 عامل مخدوش کننده را با مثال توضیح دهد.
- 16-8 روشهای مقابله با مخدوش کنندگی را شرح دهد.
- 16-9 اثر متقابل را تعریف نماید.
- 16-10 روش های بررسی اثر متقابل را شرح دهد.

جلسه هفدهم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با نقش اپیدمیولوژی در برنامه ریزی و ارزشیابی خدمات

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- 17-1 نقش اپیدمیولوژی در برنامه ریزی بهداشتی را توضیح دهد.
- 17-2 نقش اپیدمیولوژی در ارزشیابی خدمات را شرح دهد.

منابع:

- 1- اپیدمیولوژی گوردیس.
- 2- اصول اپیدمیولوژی مازنر

روش تدریس: سخنرانی - پرسش و پاسخ

وسایل آموزشی:

وایت برد - اسلاید power point

سنجش و ارزشیابی

ساعت		سهم از نمره کل (بر حسب درصد)	روش	
در ساعت کلاس	در جلسه کلاس	20%	تشریحی	آزمون میان ترم
در سالن امتحانات	پایان ترم	75%	تشریحی	آزمون پایان ترم
در ساعت کلاس	در جلسه کلاس	5%	-	حضور فعال در کلاس و انجام تکالیف

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو:

حضور منظم و بموقع در کلاس
شرکت در بحث های گروهی و پاسخ به سوالات مطرح شده در کلاس
خاموش نمودن تلفن همراه در کلاس درس

نام و امضای مدرس: دکتر غلامرضا عبدلی
نام و امضای مدیر گروه:
نام و امضای مسئول EDO دانشکده:
تاریخ تحویل: شهریور 99
تاریخ ارسال:
تاریخ ارسال:

جدول زمانبندی درس اصول اپیدمیولوژی
روز و ساعت جلسه: شنبه 4-2 (طول ترم)

جلسه	تاریخ	موضوع هر جلسه	مدرس
1		1- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و کاربرد علم اپیدمیولوژی و گذار اپیدمیولوژیک	دکتر غلامرضا عبدلی
2		2- آشنایی دانشجویان با اهداف و مدل های اپیدمیولوژی	دکتر غلامرضا عبدلی
3		3- آشنایی دانشجویان با سیر طبیعی بیماری و سطوح پیشگیری	دکتر غلامرضا عبدلی
4		4- آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری وقوع بیماری	دکتر غلامرضا عبدلی
5		5- آشنایی دانشجویان با شاخص های اندازه گیری مرگ و میر	دکتر غلامرضا عبدلی
6		6- آشنایی با نظام مراقبت از بیماریها و گزارش دهی و ارتباط آن با اپیدمیولوژی	دکتر غلامرضا عبدلی
7		7- آشنایی دانشجویان با غربالگری	دکتر غلامرضا عبدلی
8		8- آشنایی دانشجویان با آزمون های تشخیصی و خصوصیات آنها	دکتر غلامرضا عبدلی
9		9- آشنایی دانشجویان با مفاهیم ارتباط آماری و علیت	دکتر غلامرضا عبدلی
10		10- آشنایی دانشجویان با طراحی مطالعات پایه در اپیدمیولوژی تحلیلی	دکتر غلامرضا عبدلی
11		11- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مقطعی	دکتر غلامرضا عبدلی
12		12- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات کوهورت	دکتر غلامرضا عبدلی
13		13- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مورد-شاهدی	دکتر غلامرضا عبدلی
14		14- آشنایی دانشجویان با اصول طراحی مطالعات مداخله ای	دکتر غلامرضا عبدلی
15		15- آشنایی دانشجویان با اندازه گیری ارتباط	دکتر غلامرضا عبدلی
16		16- آشنایی دانشجویان با انواع خطاها و مخدوش کننده و اثر متقابل	دکتر غلامرضا عبدلی
17		17- آشنایی دانشجویان با نقش اپیدمیولوژی در برنامه ریزی و ارزشیابی خدمات	دکتر غلامرضا عبدلی